שמיני ג

א. אין פסוק [1] „וישמע משה וייטב בעיניו" איז רש"י מעתיק פון פסוק די ווערטער „וייטב בעיניו" און איז מפרש „הודה ולא בוש לומר לא שמעתי".

לערנען מפרשים [2] דעם פירוש אין רש"י, אז ווען משה וואלט געווען „בוש" וואלט ער געזאגט „לא שמעתי" (און דער פירוש פון „ולא בוש לומר לא שמעתי" איז ווי ס'וואלט שטיין ולא אמר, מצד שהי' בוש, לא שמעתי), ווי־באלד אבער אז „לא בוש" האט ער ניט געזאגט „לא שמעתי", נאר „הודה" און געזאגט „שמעתי ושכחתי", ווי די גמרא איז מפרש [3].

עס איז אבער (ע"ד הפשט בפרש"י) אינגאנצן ניט פארשטאנדיק: ס'איז ידוע אז רש"י האט געשריבן זיין פירוש אין א קלארן און אפענעם סגנון, אז אויך א בן חמש למקרא זאל קענען פארשטיין. איז אויב רש"י וואלט געמיינט אז משה האט מודה געווען און געזאגט „שמעתי ושכחתי" וואלט דאך רש"י ניט פאר־פעלט צו זאגן דעם עיקר — די ווערטער וואס משה האט געזאגט (ובמכש"כ פון דעם וואס די גמרא דארף עס מפרט זיין):

אויך איז פשוט, אז מען קען ניט זאגן אז רש"י פארלאזט זיך אויף דעם וואס אין גמרא שטייט „שמעתי ושכחתי", וואס מפורש במ"א; און בפרט בנדו"ד וואס רש"י צייכנט אפילו ניט אן אז דער מקור פון זיין פירוש איז אין גמרא.

לויט דעם אלעם איז משמע להיפך, אז רש"י (פשוטו של מקרא) לערנט דא ניט ווי (לימוד המקרא ע"ד ההלכה, הלימוד) אין גמרא; ובפרט אז דער ענין איז דא אויך אין תו"כ, און דארט [4] איז דער לשון ניט ווי אין גמרא, און רש"י קלייבט אויס דעם לשון פון תו"כ [5].

ב. אויך דארף מען פארשטיין: א) וואס איז דא בכלל שווער אין פסוק וואס רש"י דארף באווארענען (מיט'ן פירוש אז הודה ולא בוש כו') ? דער פסוק איז לכאורה פארשטאנדיק בפשטות: „וישמע משה" — לאחרי ווי משה האט געהערט טענת אהרן איז — „וייטב בעיניו";

ב) פון וואנען איז דער הכרח אין פשש"מ אז „הודה ולא בוש לומר לא שמעתי" ?

ס'זיינען דא מפרשים [6] וואס לערנען, אז דער הכרח אויף רש"י'ס פירוש איז פון דעם לשון הכתוב „וישמע משה", וואס לכאורה איז דאס איבעריק (וואורום געווייס האט ער געהערט וואס אהרן האט אים געזאגט) און עס האט בלויז געדארפט שטיין „וייטב בעיני משה".

פון דעם וואס דער פסוק זאגט (פאר דעם) „וישמע משה" איז רש"י מדייק, אז דאס מיינט אז דאס וואס אהרן האט געזאגט האט שוין משה פריער געהערט

1) פרשתנו י, כ.
2) ראש"ם, גור"א, דברי דוד (להט"ז), ש"ח, ועוד.
3) זבחים קא, א־ב.
4) אלא ששם איתא הודה מיד ולא בוש כו'.
5) וצ"ל שמפרשי רש"י הנ"ל יפרשו כפירושם גם בתו"כ, ראה קרבן אהרן שם. ועוד.
6) ראה דברי דוד כאן. באר יצחק.

(פון דעם אויבערשטן), נאָר ער האָט פֿאַרגעסן, און דערפֿאַר איז „וייטב בעיניו" אהרן'ס רייד נאָכן דערמאָנען זיך.

לכאורה אָבער קען מען אָזוי ניט לערנען (ע"פ פשש"מ, ובמילא ניט) בפרש"י וואָרום [נוסף אויף די קושיות וואָס מפרשים [7] פרעגן אַז: א) עפ"ז האָט געדאַרפט שטיין „ומשה שמע" וכיו"ב (וואָס זאָל מדגיש זיין אַז ער האָט שוין געהערט בעבר), ב) רש"י האָט זיך געדאַרפט שטעלן (אויך) אויף די ווערטער „וישמע משה", איז] לפי זה האָט רש"י געדאַרפט דאָס זאָגן ברור [8], ובפרט אַז ער איז דערמיט מבטל דעם פירוש כפשוטו פון „וישמע משה" (אַז דאָס גייט אויף דעם וואָס ער האָט געהערט פון אהרן'ען): אָדער עכ"פ מפרש זיין „שמעתי (ושכחתי)", וואָס דערפון וואָלט מען (בדוחק) געקענט פֿאַרשטיין זיין פירוש אין „וישמע משה".

ג. אויך דאַרף מען פֿאַרשטיין: אין פ' מטות [9] אויפן פסוק „ויאמר אלעזר הכהן וגו'" זאָגט רש"י „לפי שבא משה לכלל כעס בא לכלל טעות שנתעלמו ממנו הלכות גיעולי נכרים, וכן אתה מוצא בשמיני למילואים שנאמר ויקצוף על אלעזר ועל איתמר בא לכלל כעס בא לכלל טעות. וכן בשמעו נא המורים ויך את הסלע [10] ע"י הכעס טעה", וואָס פון דעם זעט מען אַז ע"פ פשוטו של מקרא דאַרף מען האָבן אַ טעם והסבר פֿאַר־וואָס משה האָט אַ טעות געהאַט — איז ניט מובן: די שווערישקייט, ווי קומט משה לכלל טעות [11], איז דאָך צום ערשטן בפרשתנו, האָט רש"י דאָ געדאַרפט מפרש זיין אַז זיין טעות איז געקומען צוליב דעם וואָס „בא לכלל כעס", פֿאַר־וואָס באַוואַרענט עס רש"י ערשט אין פרשת מטות און ניט על אתר, גלייד בפרשתנו?

ד. דער ביאור בזה: רש"י מיט זיין פירוש „הודה ולא בוש לומר לא שמעתי" מיינט דעם ענין כפשטות הלשון [12], אַז משה האָט מודה געווען און האָט זיך ניט געשעמט צו זאָגן „לא שמעתי" [13], אַז ער האָט ניט געהערט פון אויבערשטן דעם חילוק פון קדשי שעה און קדשי דורות [14].

דער טעם פֿאַרוואָס ער לערנט ניט ווי אין גמרא אַז משה האָט יע געהערט דעם חילוק נאָר ער האָט עס פֿאַרגעסן — און אין דעם איז געווען זיין „הודה ולא בוש", אַז ער האָט געזאָגט „שמעתי ושכחתי"* [14] —

ווייל דעמאָלט איז שווער בפשש"מ: א) וואָס פֿאַר אַ שבח איז דאָס אויף משה רבינו, אַז ער האָט געזאָגט דעם אמת

---

7) ש"ח (השלם) כאן.

8) ועד"ז קשה ביותר לפי' הש"ח שוייטב בעיניו הוא גם בעיני אהרן.

9) לא, כא.

10) חוקת כ, יוד. יא.

11) להעיר מפרש"י פנחס כז, ה.

12) ועפ"ז מתורצת בפשטות קושיית הד"ד (הובא גם בש"ח) משבת קיט, ב ואילך.

13) ומה שהקשו (ריב"א, דברי דוד ועוד) דהלא שנינו במס' אבות (פ"ה מ"ז) שזהו מהדי דברים בחכם על מה שלא שמע אומר לא שמעתי — ראה פרש"י שם „שאינו רוצה לומר בשם שאינו אומרו כדאמרינן (ברכות כז, ב) האומר דבר שלא שמע מרבו גורם לשכינה כר" ואינו שייך לנדו"ד. ולהעיר מאבות דר"נ פל"ז. וע"פ המבואר לקמן בפנים י"ל גם אם לא נפרש כפרש"י.

14) וכ"פ בספר זכרון (לר"א בקראט הלוי). וראה מושב זקנים עה"ת כאן, באמ"ח בפרש"י. וראה בספר הזכרון שם בסוף הפי' שמקשה מגמרא ומסיים „ואולי שגירסא מיותרת היא" (תיבות „אלא אמ' שמעתי ושכחתי" בגמרא).

*14) ראה גם לקו"ש חכ"ז ע' 70 ואילך.

(„שמעתי ושכחתי") און ניט דעם היפך האמת [15] („לא שמעתי") [16]; ב) ווי פאסט זאגן אויף א זאך וואס ער האט געהערט פון אויבערשטן „וייטב בעיניו" [17] ? ג) ועיקר — „וייטב בעיניו" איז משמע אז עס האט געקאנט זיין אנדערש וקמ"ל אז „וייטב בעיניו" — אויב בא משה'ן איז געווען „שמעתי (ושכחתי)" איז דאס דאך „וייטב בעיני הוי"[17*] ומאי קמ"ל אז „וייטב בעיניו" ?

דעריבער לערנט רש"י כפשוטו, אז משה האט דעם חילוק ניט געהערט פון אויבערשטן (און ווי רש"י זאגט אין פריערדיקן ד"ה (אויף דברי אהרן) „הייטב בעיני ה'" „אם שמעת בקדשי שעה אין לך להקל בקדשי דורות" [18]), וואס לפי זה איז מובן: א) דער שבח פון „הודה ולא בוש לומר לא שמעתי", וואס משה האט געהאט די ברירה צו (מסכים זיין צו דברי אהרן דורך) שווייגן (און שתיקה — כהודאה), אדער (אפי') דורך זאגן אז אהרן איז געריכט און ניט צו מודיע זיין אז „לא שמעתי"; ב) דער פשט פון „וייטב בעיניו": דאס איז געווען די סברא פון אהרן (משה האט עס ניט געהערט פון אויבערשטן) איז

— כאטש מען געפינט אז קדשי דורות זיינען — בכמה דינים — גלייך צו קדשי שעה — וע"ד ווי רש"י האט מפרש געווען פריער [19] בא פרשת פסח מצרים אז כו"כ דינים (אבער ניט אלע) — איז אזוי אויך בא פסח דורות

איז בא דעם דין, אהרן'ס פסק „וייטב בעיניו" פון משה [20].

ה. די שוערקייט דא אין פסוק (וואס דערפאר זאגט רש"י דא בכלל א פירוש ובפרט — דעם פירוש) איז אין דעם, וואס די ווערטער „וייטב בעיניו" זיינען לכאורה איבעריק — דמאי קמ"ל,

---

15) להעיר מוירא יה, טו.

16) להעיר מגו"א כאן.

17) להעיר מפרש"י פקודי לח, כב.

17*) ראה אבות דר"נ פל"ז, יב ובפי' כסא רחמים (שם), ובנין יהושע בסוף הפרק.

18) בפרש"י לעיל י, טז כ' רש"י „נחלקו בדבר חכמי ישראל (זבחים שם) י"א מפני טומאה שנגעה בו נשרף וי"א מפני אנינות נשרף לפי שהוא קדשי דורות כו'". אעפ"כ בהמשך הפרשה מפרש רש"י בעיקר לפי פי' השני וכן בפסוק זה (ראה זבחים שם), ואינו לפי שמכריע כפי' זה, אלא (כמדובר כמ"פ) לפי שרק לפי' זה הוצרך רש"י לפרש משא"כ לפי' השני מובן מעצמו, או שמכתוב זה משמע יותר קרוב לפששט כפירוש השני (אבל גם פירוש הא' הוא ע"פ פששט). וראה רא"ם פסוק יט. ועוד. ואכ"מ.

19) בא יב, יד. יז. ועוד.

20) על פי הנ"ל יש לבאר פרש"י עה"פ (י, ג) „וידם אהרן קבל שכר על שתיקתו ומה שכר קבל שנתייחד עמו הדבור שנאמר לו לבדו פרשת שתויי יין". דלכאורה (ראה גם ירושלמי שלמה שם) תיבות „מה שכר קבל' מיותרות, וגם אין זה דרכו של רש"י והול"ל רק „קבל שכר על שתיקתו שנתייחד עמו הדבור כו'", וממש"כ „ומה שכר קבל' משמע שבא לשלול שלא תאמר שקבל שכר אחר.

וע"פ הנ"ל י"ל שהי' קס"ד לומר שהשכר שקבל הוא שרק הוא כיוון למה שאמר הקב"ה החילוק בין קדשי שעה לקדשי דורות ולא משה, ואדרבא עי"ז דוקא ניחא: א) אין צורך לחדש, שלר"י (פרש"י ר"פ ויקרא) שס"ל שכל הדברות היו רק למשה ולא לאהרן הדיבור כאן הי' רק לאהרן. ב) השכר שייך להמאורע גם לדעת ר"א (פרש"י י, ב) שלא ס"ל ששתויי יין נכנסו —

ורש"י שולל קס"ד זו כי רש"י „נחלקו בדבר חכמי ישראל (זבחים שם) י"א מפני טומאה שנגעה בו נשרף וי"א מפני אנינות נשרף לפי שהוא קדשי דורות כו'". אעפ"כ בהמשך הפרשה מפרש רש"י בעיקר לפי פי' השני וכן בפסוק זה (ראה זבחים שם), ואינו לפי שמכריע כפי' זה, אלא (כמדובר כמ"פ) לפי שרק לפי' זה הוצרך רש"י לפרש משא"כ לפי' השני מובן מעצמו, או שמכתוב זה משמע יותר קרוב לפששט כפירוש השני (אבל גם פירוש הא' הוא ע"פ פששט). וראה רא"ם פסוק יט. ועוד. ואכ"מ.

[ומה שפרש"י (י, יט) „יכול מפני שלא הי' באלעזר להשיב כר' י"ל שזהו לפירושו (לפי האמת) שמשה לא שמע ואהרן כוון מסברא דנפשי', וא"כ י"ל שגם אלעזר הי' מכוון להסברא, אבל אם הי' משה שומע זה מהקב"ה ושכח י"ל שרק אהרן הי' מכוון (כיון שהי' מחמת שכר) ולא אלעזר. ולהעיר מויק"ר פי"ג, א].

ס'איז פשוט אז משה האט געהערט וואס אהרן האט אים געזאגט (כנ"ל ס"ב) — איז במילא מובן אז דער טייטש פון דער הוספה „וישמע משה" — ע"ד פון „שמעת לקול אשתך"[21], „והם לא ידעו כי שומע יוסף"[22] ובכ"מ — הבנה און קבלה *[22] (אננעמען) פון די רייד, ד. ה. אז ביי משה'ן האבן זיך אנגענומען און נתקבל געווארן דברי אהרן, ד. ה. דער זעלבער תוכן פון „וייטב בעיניו" — היינט וואס זאגט דער פסוק באזונדער „וייטב בעיניו"?

מוז מען זאגן אז „וייטב בעיניו" קומט מוסיף זיין (אויף „וישמע משה"): אהרן'ס רייד זיינען ביי משה'ן ניט נאר נתקבל געווארן, נאר עס איז געווען א הוספה וחידוש (אין תוכן פון) „וייטב בעיניו" — אין וואס קען זיך אויסדריקן אזא הוספה וחידוש און וואס קומט דער פסוק דער־מיט מדגיש זיין און דערציילן?

זאגט רש"י אז דער פסוק מיינט דער־מיט אז „וישמע משה" איז געווען — נוסף אז בא עם זיינען די רייד נתקבל געווארן, זיינען זיי עם אזוי שטארק געפעלן געווארן („וייטב בעיניו") — אז ער האט עס געזאגט[23] „לומר"[24] — אויך צו אנדערע

און דערציילט אויך שבחו של משה אז „הודה ולא בוש לומר לא שמעתי": ער האט מודיע ומפרסם געווען אז „לא שמעתי"[25], כאטש אז דאס איז ניט געווען נוגע צום עצם הענין, און עס וואלט געווען גענוג ווען ער איז מודה ומסכים צו דעת אהרן.

ו. עפ"ז (אז דער פירוש אין רש"י איז כפשוטו, אז משה האט געזאגט לא שמעתי) איז מובן וואס רש"י איז דא ניט מפרש ווי אין פרשת מטות, אז בא לכלל כעס בא לכלל טעות: וויבאלד אז דער חילוק פון קדשי דורות און קדשי שעה איז א זאך וואס איז תלוי בסברא, און אין שכל איז דא אן ארט פאר ביידע סברות[26],

איז דא (פשוטו של מקרא —) רש"י ניט מוכרח צו זאגן א חידוש הכי גדול אז בא משה'ן איז שייך „(בא לכלל כעס) בא לכלל טעות".

---

21) בראשית ג, יז.

22) מקץ מב, כג.

*22) — בפרש"י וישב (לז, כז) ד.כל שמיעה שהיא לשון קבלת דברים מתרגם וקבל' ובפרשתנו עה"פ „וישמע משה" הרי תרגם „ושמע משה"? — אבל רק במקומות ספורים מפרט רש"י שהוא חולק על התרגום בזה בפירושו, וכמו שלא כותב זה ב„שומע יוסף" ובכ"מ מתחיל מראשית פירושו בפי' תיבת „בראשית".

ולהעיר כי ב„שומע יוסף" י"ל שלא פליג על התרגום בפירוש התיבה מצד עצמה, כ"א כתוצאה מההוספה בפרש"י שם „ובפניו (של יוסף) היו מדברים כך" שעפ"ז מוכרח ש„שומע" פי' „מבין". אבל להתרגום י"ל „כי המלין ביניהם" גם במקום, ובכוונה לא דברו בפני יוסף ובמילא לא בפני המליץ, ו„שומע" כפשוטו ממש „שמע".

משא"כ לרש"י שצ"ל שדברו בפני יוסף אבל המליץ לא הי' אז בינותם

שכדי לבאר טעם שינוי זה מאריך רש"י שם בד"ה שלאחריו „כשהיו מדברים עמו הי' המליץ ביניהם", משא"כ כאן שהי' רק „בפניו".

---

23) יתרה מזה בתיב"ע (ות"י) „ואפיק כרוזא" (ועד"ז בויק"ר פי"ג, א) אבל אינו מוכרח בפששט"מ ולכן כותב רש"י „לומר".

24) ואף שכתוב „בעיניו" — התוצאה מזה היא „לומר" — וע"ד פרש"י מכבר (תשא לד, כו) לא תבשל כו' וג' פעמים כו' לאכילה כו'.

25) וי"ל דרש"י מרמז בזה „לא שמעתי" מל' שומע יוסף — מבין (כנ"ל) — דהסברא נתחדשה אצלו ע"י אהרן.

26) ראה לעיל הערה 19 ע"ד פסח מצרים ופסח דורות. אבל ראה לעיל ע' 106 ואילך.

משא"כ אין פרשת מטות וואס דארט איז מוכרח אז דער „ויקצוף" פון משה'ן האט אים געבראכט לידי טעות — א חידוש גדול, כנ"ל (און עס ווערט אויך א שאלה פארוואס האט דוקא דער כעס געבראכט לכלל טעות)

דעריבער איז רש"י ממשיך „וכן (דער זעלבער חידוש) אתה מוצא בשמיני למילואים שנאמר ויקצוף משה כו'", נאכדעם ווי ס'איז מוכרח בפשש"מ אז צוליב דעם וואס „בא משה לכלל כעס בא לכלל טעות" קען מען שוין אויך מפרש זיין אזוי בשמיני למילואים, אז דער ויקצוף האט גורם געווען אז דאס וואס ער האט ניט געווארנט דעם חילוק פון קדשי שעה וקדשי דורות[26] (כאטש אז בא אהרן איז עס געווען בפשיטות) — איז געקומען מצד כעס[27].

ז. מיינה של תורה בפרש"י:

וויבאלד אז די חילוקי דעות צווישן משה און אהרן איז אן ענין התלוי בסברא — דארף מען פארשטיין: א) פארוואס האט סברת משה נוטה געווען אז ס'איז ניטא קיין חילוק פון קדשי דורות און קדשי שעה, און די נט' פון סברת אהרן איז געווען אז ס'איז דא א חילוק? ב) וויבאלד אז משה האט געהאלטן אז ס'איז ניטא קיין חילוק פון קדשי דורות און קדשי שעה, און דאס איז געווען מיט אזא ודאות אז זיענדיק ווי זיי האבן זיך נוהג געווען אין די קדשי דורות ניט ווי קדשי שעה און זיי האבן זיי ניט געגעסן איז „ויקצוף וגו'" — פארוואס האט זיך ביי אים געביטן די סברא בשעת ער האט געהערט פון אהרן אן קיין ראי' אז מ'דארף מאכן א חילוק פון קדשי דורות מיט קדשי שעה[27] און א שינוי גדול ביז אז „וייטב בעיניו"[28]?

וי"ל דעם ביאור (בפנימיות הענינים)[28]:

דער חילוק צווישן משה מיט אהרן'ען איז, ווי עס שטייט אין מדרש[29], „חסד זה אהרן .. ואמת זה משה". פון די אונטערשיידן צווישן אמת און חסד: דער ענין פון אמת איז אז עס זיינען אין אים ניטא קיין שינויים — אין יעדן זמן און אין יעדען מקום שטייט ער בשווה[30], אין דער זעלבער מדרי' און אין דעם זעלבן מעמד ומצב. חסד אבער, וואס ענינו איז מאכן גוט צו אנדערע מוז מען דאך זיך רעכענען מיט דעם צושטאנד און דרכים פון יעדערן פון די באזונדערע מקבלים וואס אינם שווים זל"ז. נאכ־מער — בא יעדער עשיית חסד צו א צווייטן איז דא א שינוי וחילוק אין דער השפעה ווי זי איז באם משפיע און ווי זי ווערט נמשך צו א צווייטן, וע"ד מרז"ל[31] השפעת עליהם (רוב) טובה אינן יכולין לעמוד.

און דעריבער איז נטית סברת משה, מדת האמת, אז בכל ענין וואס עס איז דא א ספק — פסק'נען אז עס איז ניטא קיין שינוי פון אין זמן און מעמד ומצב ביז א צווייטן. דעריבער בנידון דידן — האט ער געהאלטן אז ס'איז ניטא קיין

---

*26) ולא „שמעתי ושכחתי" — דבפשוטו ש"מ לא ס"ל לרש"י כנ"ל בפנים.

27) להעיר מב' הדעות בתו"כ ע"ה אם הכעס הי' סיבת הטעות או להיפך. ראה מפרשי התו"כ — קרבן אהרן. ועוד.

*27) ובקושיית אוה"ח הק' ע"ה.

28) להעיר שבזבחים שם (ועד"ז בויק"ר שם. אבות דר"נ שם) אי' דאמר אהרן „אי בקדשי דורות ק"ו ממעשר הקל כו' מיד וישמע משה". אבל בפרש"י לא הובא זה ואפילו לא נרמז.

*28) הביאור ע"ד הפשט — ראה לעיל שם. וראה גם סה"ש תשמ"ח ח"ב ע' 370 ואילך.

29) שמו"ר פ"ה, י. וראה בהבא לקמן בחילוק משה ואהרן — ספר הערכים חב"ד ע' אהרן ובס"ח שם, וש"נ.

30) ראה תניא פי"ג. לקו"ת מסעי צג, ב. ובכ"מ.

31) תענית כג, א.

חילוק פון קדשי דורות און קדשי שעה: די זעלבע קדושה וואס איז דא „בשעה" (זו), אין דעם זעלבן אופן דארף זיין די קדושה ל„דורות".

מצד בחי' חסד אבער, מדריגת אהרן, וואס זיין ענין איז געווען „אוהב שלום ורודף שלום אוהב את הבריות ומקרבן לתורה" [32], ער האט זיך איבערגעגעבן צו אידן ביז צו אזעלכע וואס זיינען אין סוג פון „בריות" און זיי משפיע געווען יעדן לויט זיין דרגא ומצב [33] — דער־פאר האט ער געזען אז ס'איז דא א חילוק צווישן „קדשי שעה" און „קדשי דורות": מצד המקבלים, די וואס דארפן אנקומען צום (חסד, צום) קרבן וקדשים קען מען ניט מאנען אז די קדושה זאל זיין אין דעם זעלבן אופן ותוקף אין אלע שינויי דרגות און זמנים.

ח. דער ענין הנ"ל איז מתאים צו דעם וואס מדריגת משה איז „שושבינא דמלכא" און אהרן — „שושבינא דמטרוניתא" [34]:

מצד משה שושבינא דמלכא, (התעסקות — במלכא) ו„גדריו", וואס איז ממשיך אלקות אין אידן מלמעלה למטה [35], וועט דער אור נמשך למטה אזוי ווי ער איז למעלה (אין אצילות) אן חילוקים — און אזוי איז געווען אופן עבודתו למטה אין דער המשכת אלקות וואס ער האט ממשיך געווען צו אידן.

מצד בחי' אהרן שושבינא דמטרוניתא (התעסקות — במטרוניתא) ו„גדרי", וואס איז מעלה כנס"י מלמטה למעלה [35], איז די העלאה תלוי' אין דעם מצב און מדריגה פון אידן, און דעריבער איז אין דער עבודה דא שינויים לפי ערך המצב פון דעם מטה [36].

ט. אעפ"כ נאכדעם ווי משה האט געהערט פון אהרן אז מצד עבודת הנבראים אין עולם העשי' (— עוה"ז), זיינען דא שינוים און ס'איז ניט גלייך די עבודה און קדושה פון „שעה" און „דורות", איז „וישמע משה וייטב בעיניו" — עס איז נתקבל געווארן אויך בא משה, און פון דעם איז פארשטאנדיק אז ניט נאר איז דאס אויסגעהאלטן מצד בחי' אהרן — חסד, נאר אויך מצד בחי' משה — מדת האמת [37].

---

32) מאמר הלל — אבות פ"א מי"ב. וראה לקמן הערה 37.

33) אלא שצ"ל „ומקרבן לתורה", וכמדובר כמ"פ (ראה לקו"ש ח"א ע' 100. ח"ב ע' 316. לקמן ס"ע 220 ואילך. ובכ"מ) דלא שקירב והוריד את התורה אל (ולפי רוח) הבריות ח"ו, כ"א צ"ל מקרב ומעלה את הבריות לתורה כמו שהיא — ומצד שעבודתו לקרב ולהעלות את הבריות, צ"ל התלבשות במצבם הם, ומצד הבריות ישנו ענין השינויים.

34) זח"א רסו, ב. ח"ב מט, ב. ח"ג כ, א (ברע"מ). נג, ב. ערה, ב.

35) לקו"ת במדבר ב, ד ואילך. הנחות הר"ם ע' קיד. ובכ"מ.

36) עפ"ז תובן גם השייכות להטעם שנשרף — מפני טומאה שנגעה בו (או מפני אנינות): מצד בחי' הקדושה כמו"ש מצד משה שהיא למעלה משינויים אינה מקבלת טומאה • (ואנינות), ובחי' הקדושה היא בתקפה, משא"כ הקדושה כמו"ש נמשכת מצד בחי' אהרן.

37) ועד"ז יש לבאר במאמר שמאי אבות פ"א • מט"ו „הוי מקבל את כל האדם בסבר פנים יפות", אף שמצינו שהנהגתו היתה באופן הפכי בהנכרים שבאו להתגייר אצלו (שבת לא, א), והרי במאמרו „האדם" (בה"א) כולל גם בני נח (תוד"ה ואין — יבמות סא, א),

אלא— לאחר שאמר הלל •• (אבות שם מי"ב) הוי מתלמידיו של אהרן אוהב שלום כו' ••• פעל גם על

•) להעיר מלקו"ש ח"ז ע' 156.

•) להעיר שבכו"כ שנים (כולל השנה שבה נאמרה השיחה) קוראים פ' שמיני בשבת הא' לאחרי חג הפסח שאז לומדים פרק א' דאבות.

••) ראה לקו"ת שה"ש מד, ג שפלוגתת הלל ושמאי הוא כהפלוגתא דחסד ואמת (שמו"ר הנ"ל) כמדר' משה ואהרן.

•••) ועפ"ז יובן מה שהקדים באבות שם דברי

דער ביאור בזה: וועגן עבודת הבינונים, זאגט ער אין תניא [38], אז די אהבה זייערע איז „לגבי מדרגת הבינונים נקראת עבודה תמה באמת לאמיתו שלהם איש איש כפי מדרגתו במדרגת הבינונים", כאטש אז „לגבי מדרגת הצדיקים עובדי ה' באמת לאמיתו אין בחי' אהבה זו נקראת בשם עבודת אמת כלל מאחר שחולפת ועוברת אחר התפלה וכתיב [39] שפת אמת תכון לעד ועד ארגיעה לשון שקר":

דער ענין פון אמת (בתכלית) איז דאָ בלויז אין אלקות, וכמ"ש [40] „והוי' אלקים אמת", אין וועלט מצ"ע קען ניט זיין קיין ענין פון אמת, היות אז אלע עניני העולם זיינען נבראים הווים ונפסדים; און אז מ'זעט אמת אין נבראים — הגם אז די אמת'דיקייט פון דער תנועה איז נאָר לגבי דער מדריגה און ניט לגבי אָ העכערער מדריגה (ע"ד הנ"ל בתניא) — מוז מען זאגן אז דאָס איז מצד „ואמת הוי' לעולם" [41] — דעם אמת פון אלקות וואָס עס איז דאָ און מאיר אין דעם נברא.

[ועד"ז איז דער ביאור אין דעם וואָס עס רעדט זיך במ"א [42] אז „מאדך" — מאד שלך, דער בלי גבול של האדם, איז מעורר און ממשיך דעם „מאד" שלמעלה, דעם בל"ג האמיתי. כאטש אז „מאד שלך" איז בלויז העכער פון דעם גבול פון דעם מענטש'נס עבודה, אבער מצ"ע איז דאָס אָן עבודה (אהבה) מוגבלת; און לגבי איינעם וואָס האלט בא אָ העכערער עבודה איז דאָס טאקע אָן אהבה מוגבלת ממש — אבער ווי־באלד אז דער ענין הבלי גבול איז בלויז אין אלקות, משא"כ נבראים וואָס זיינען בעצם מוגבלים קען בייַ זיי ניט זיין (מצ"ע) אָ תנועה פון בל"ג — איז דער־פאר, בשעת ס'איז דאָ ביי אָ נברא אָ תנועה (אָן עבודה) וואָס איז העכער פון זיין מדידה והגבלה, איז דאָס פאַרבונדן און נעמט זיך פון אויבערשטן וואָס ער איז בל"ג האמיתי. און מהאי טעמא איז דער „מאדך", מאד שלך, אָ מעין פון בל"ג האמיתי און איז מעורר דער מאד שלמעלה].

יו"ד. ועפ"ז איז אויך מובן בנדו"ד: דער חילוק ה(עבודה און) קדושה פון „שעה" און „דורות" איז דאָס אָן עבודה בשלימות ובאמיתית, פון דעם אמת הוי' ווי ער איז מאיר אין דעם מצב ומדריגה פון דעם אידן ווי ער איז באותה שעה.

דאָס איז אָלץ ווי דער אמת ה' איז „לעולם" ובעולם — מאיר אין נבראים, אבער מדריגת משה איז דער אמת ה' פון אצילות [43], וואָס איז העכער פון

שמאי שהי' מבחי' הגבורות שגם הוא יאמר „והוי' מקבל את כל האדם בסבר פנים יפות", אף שמצ"ע „דחפו באמת הבניד" (שבת שם).

וראה לקמן ע' 347 ואילך ביאור משנה זו. ושם ע' 354 הערה 59.

38) פי"ג (יט, א).

39) משלי יב, יט.

40) ירמי' י, י.

41) ראה גם לקו"ת מסעי שם, א. ביאוה"ז להצ"צ ע' רמ. ועוד.

הלל לשמאי דלא כמו ש"חשב לי' בכל מקום שמאי מקמי הלל" (תוד"ה שנים — חגיגה טז, סע"א. ולהעיר שעד"ז הוא גם בב"ש וב"ה עצמם — עירובין יג, ב) (ואף שהלל נשיא ושמאי אב"ד, ובהמשניות שלפנ"ז בהפרק מקדים הנש"א לפני האב"ד — הרי גם במשנה חגיגה שם כ"ה. ובמקום שמקדים הלל לשמאי צריך טעם — ראה תוי"ט עדיות פ"א מ"ג) —

כי דברי שמאי הם דוקא לאחרי ומצד מאמר הלל שלפנ"ז „הוי מתלמידיו כו'", כבפנים ההערה.

42) תו"א לט, ד. שרש מצות התפלה פט"ו. ד"ה לרוקע פ"א (דרמ"צ קס, ב).

43) ע"ד האמת שבעבודת הצדיקים (שבתניא שם).

(דעם אמת ה' ווי עס איז מאיר אין) נבראים. און דעריבער איז בא אים מצ"ע ניט געווען דער חילוק פון קדשי שעה און קדשי דורות.

יא. פון דעם אבער וואס „וישמע משה וייטב בעיניו" איז מובן, אז דורך אהרן האט זיך אויפגעטאן אז אויך מצד בחי' משה, מדת האמת פון אצילות, איז א חילוק צווישן „קדשי שעה" און „קדשי דורות".

איז דער ביאור אין דעם: ס'איז ידוע אז דער תכלית ופנימיות הכוונה פון עולם האצילות איז צוליב דער עבודה וגילוי אלקות אין נבראים למטה [44]. ד.ה. אין אצילות איז דא צוויי ענינים: אצילות מצד עצמה, וואס איז העכער פון נבראים; מצד איר כוונה, וואס עס הערט זיך ווי זי איז בשביל עולם העשי'.

און דאס איז די צוויי ענינים אין משה: משה (מדת אמת דאצילות) מצ"ע העכער פון די חילוקים פון (אמת פון) נבראים; אהרן אבער מצד היותו שושבינא דמטרוניתא, כנס"י — ביז „אוהב את הבריות ומקרבן לתורה" — תורת משה האט מגלה געווען די כוונה (וואס איז פארבונדן מיט מטה ותחתון, וואס זי איז די כוונה) פנימית פון דעם אמת פון אצילות, אז ענינה איז צוליב דעם גילוי אין נבראים למטה. וע"ז „וישמע משה וייטב בעיניו" — דאס איז געווארן ענינו של משה (בחי' אצילות) בגילוי [45].

יב. די הוראה פון דעם בעבודת כאו"א: בשעת עס רעדט זיך ווען זיין אייגענע עבודה דארף בא אים זיין עבודת ה' אן שינויים, אזוי ווי „אני ה' לא שניתי", אזוי דארף אויך זיין בא „ואתם בני יעקב" [46]. אבער בשעת עס קומט צו טאן מיט א צווייטן אידן, ביז אויך מיט „בריות" דארף ער זיך אריינ־טאן אין יענעמס מעמד ומצב און וויסן אז לא כל הזמנים שווים, ער קען ניט אנהייבן זיין טאן און העלפען דעם זולת ועל אחת כו"כ — „בריות" מיט דעם פאדערן און דריקען און מאנען ביי דעם צווייטן אז ער זאל שטענדיק זיין אין דער זעלבער מדרי' הקדושה ווי אין זמני רצון וכיו"ב.

און בשעת ער טוט מיט אנדערע אידן ביז אויך מיט אזוינע וואס זיינען „בריות בעלמא" [47], באופן אז ער איז זיך מתלבש אין זייער מעמד ומצב, דעמאלט פועלט ער סו"ס אז אויך בא זיי זאל דערהערט ווערן דער „אמת ה' לעולם", די בחי' פון „אני ה' לא שניתי" [48] און דאס פועל'ט אויך די שלימות אין דער בחי' אמת וואס איז בא אים,

בשעת „חסד [49] ואמת נפגשו צדק ושלום נשקו" [50], און עס פירט זיך אויס דער „נתאווה הקב"ה להיות לו דירה בתחתונים" [51].

(משיחת ש"פ שמיני תשכ"ט)

---

44) ראה פרדס שער ד' פ"ה בביאור מאמר התי"ז אנת הוא דאפיקת. המשך תער"ב פקכ"ט (וש"נ). ד"ה ויסעו מרפידים תש"ג (פ"ה) ואילך.

45) להעיר מלקו"ש ח"ד ע' 1335 אשר תיבת „היום" שמורה על העדר השינוי נאמרה בפסוק „וידעת" דוקא, בו מדובר בהיחוד מלמטה למעלה ולא בפסוק „אתה הראת" שבו מבואר יחוד הוי' ואלקים מלמעלה למטה, ע"ש.

46) מלאכי ג, ו. והכתוב בתמי' איך לא כליתם ?! (תו"א סז, א. לקו"ת ר"ה סא, ד).

47) ראה תניא פל"ב.

48) ראה לקו"ת מסעי שם, ב.

49) תהלים פה, יא.

50) הנעשה ע"י יחוד חסד ואמת — דמשה ואהרן (שמו"ר שם) — וראה אוה"ת תצוה ע' א'תקפב. שמע"צ ריש ע' א'תשצח.

51) תניא פל"ו.